
(savivaldybė, mokykla)

_____ klasės mokinio (-ės) _____

(vardas ir pavardė)

GIMTOJI KALBA (LENKŲ)

mokyklinio brandos egzamino užduotis

Trukmė – 4 val. (be pertraukos)

Wskazówki:

- Sprawdź, czy w zestawie egzaminacyjnym nie ma czystych kartek lub innych widocznych błędów drukarskich. Jeżeli zauważyłeś błędy, poinformuj o tym egzaminatora.
- Zestaw egzaminacyjny składa się z **dwóch części** (testu i wypracowania). Wykonaj zadania **zgodnie z podaną kolejnością**. Na wynik egzaminu składa się **suma punktów za test i wypracowanie**, jeżeli **jedna z części egzaminu jest niewykonana – egzamin uważa się za niezłożony**.
- Pisać możesz ołówkiem, jednak oceniane będą tylko zadania napisane piórem lub długopisem (kolor atramentu, wkładu – ciemnoniebieski).
- Pisz czytelnie. Za nieczytelne odpowiedzi otrzymasz 0 punktów. Nie używaj korektora, a błędne zapisy przekreśl.
- Wykonując zadania testu, odpowiedzi formułuj zwięźle i zrozumiale. Odpowiedzi muszą się zmieścić w przeznaczonych dla nich miejscach.
- Oceniany jest tylko czystopis. Na brudnopis są przeznaczona ostatnie strony.

Życzymy powodzenia!

I CZĘŚĆ: TEST

(33 punkty)

Przeczytaj uważnie tekst, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nim. Udzielaj tyle odpowiedzi, o ile jesteś proszony.

Stefan Żeromski *Ludzie bezdomni* (fragment)

1. Stała na drodze i ze zdumieniem czekała. Patrzył na nią - to prawda, ale jej nie widział. Oczy jego były jakby zezowate i zbielełe.

- Cóż zrobimy z nimi? – pytał się stojąc na tym samym miejscu.

- Z kim?

- Z nimi! Z tymi z budów!

- Nie rozumiem...

-Ja muszę rozwalić te śmierzące nory. Nie będę patrzył, jak żyją i umierają ci od cynku. Polne kwiaty w doniczce, to tak...To dobrze... Ale czy można?

Wzięła go za rękę, gdyż pewne przecucie wolno jak zimna stal wpychało się w jej serce. Wyrwał rękę i mówił szorstkim obrażającym głosem, patrząc przed siebie. (...)

2. - Gdybym to mógł słowem nazwać! Ja tak cię Kocham! Nigdy nie myślałem, że może się z człowiekiem stać coś takiego... Twoje uśmiechy, które odsłaniają serce, jakby zdejmowały z niego zasłonę. Twoje czarne, puszyste włosy... Budzę się w nocy i już nie śpiąc, widzę cię na sercu moim. Minie długa, święta chwila i dopiero wiem, że nie ma nikogo... A odkąd tu przybyłem i zacząłem patrzeć, coś we mnie rozdmuchuje ogień. Pali się we mnie! Nie wiem, co to płonie, nie wiem, co trawi ten pożar...

3. - Mój Boże...

- Widzisz, dziecko...

- Mój Boże, jaką ty masz twarz!...

- Widzisz... Ja jestem z motłochu¹, z ostatniej hołoty. Ty nie możesz mieć wyobrażenia, jaki jest motloch. Nie możesz nawet objąć tego dalekim przecuciem, co leży w jego sercu. Jesteś z innej kasty²... Kto sam z tego pochodzi, kto przeżył wszystko, wie wszystko...Tu ludzie w trzydziestym roku życia umierają, bo już są starcami. Dzieci ich – to idioci.

- Ale cóż to ma do nas?

- Przecie to ja jestem za wszystko odpowiedzialny! Ja jestem!

- Ty... odpowiedzialny?

- Tak! Jestem odpowiedzialny przed moim duchem, który we mnie woła: „nie pozwalam!” Jeżeli tego nie zrobię ja, lekarz, to któż to uczyni? Tego nikt...

- Tylko ty jeden?

- Otrzymałem wszystko, co potrzeba... Muszę to oddać, com wziął. Ten dług przeklęty... Nie mogę mieć ani ojca, ani matki, ani żony, ani jednej rzeczy, którą bym przycisnął do serca z miłością, dopóki z oblicza ziemi nie znikną te podle zmyry³. Muszę wyrzec się szczęścia. Muszę być sam jeden. Żeby obok mnie nikt nie był, nikt mnie nie trzymał!

4. Joasia stała w miejscu. Powieki jej były spuszczone, twarz martwa. Nozdrza chwytały powietrze. Z ust padło krótkie słowo:

- Ja cię nie wstrzymam...

Były to wyrazy ciche i oblane krwią wstydu. Zdawało się, że z żył, gdy to mówiła, krew rozpalona wytrysnie.

Judym odrzekł:

- Ty mię nie wstrzymasz, ale ja sam nie będę mógł odejść. Zakiełkuje we mnie przyschłe nasienie dorobkiewicza.

Ja siebie znam. A zresztą... nie ma już co mówić...

¹ **Motloch** - tłum ludzi biednych, zachowujących się niekulturalnie, hołota.

² **Kasta** - zamknięta grupa społeczna, ściśle przestrzegająca swej odrębności.

³ **Zmyra** - niepożądane, ciągle powtarzające się zjawisko, wobec którego człowiek jest bezsilny.

Zadania

1. Wypisz z 1. części tekstu po **dwa** czasowniki lub połączenia wyrazowe, świadczące o tym, że w rozmowie biorą udział osoby różnej płci.

1. Kobieta - _____

2. Mężczyzna - _____

(2 punkty)

2. Wskaż poprawną odpowiedź charakteryzującą narratora podanego fragmentu.

A Narratorem i głównym bohaterem jest Tomasz Judym.

B Narrator jest obserwatorem opowiadającym o wydarzeniu.

C Narratorem jest Joasia Podborska, odnotowująca rozmowę w pamiętniku.

(1 punkt)

3. Jak przebiega rozmowa bohaterów? Zaznacz **jedną** właściwą odpowiedź.

A Rozmowa burzliwa, dominuje wypowiedź jednego bohatera.

B Przebieg rozmowy spokojny, zrównoważony.

C Rozmowa przypomina debatujących na wiecu uczestników.

Swoją odpowiedź uzasadnij _____

(2 punkty)

4. W 2. części tekstu bohater, mówiąc o swych uczuciach, używa metafor *twoje uśmiechy, które odsłaniają serce* *widzę cię na sercu moim* albo *coś we mnie rozdmuchuje ogień, pali się we mnie*. Jaką sprzeczność uczuć bohatera pokazują te metafory?

(2 punkty)

5. Wypisz z 3. części tekstu po **jednym** cytacie, wskazującym na pochodzenie Judyma i wykonywany przez niego zawód.

Pochodzenie: _____

Zawód: _____

(1 punkt)

6. Z 3. części fragmentu wypisz **dwa** cytaty, które tłumaczą, co powinien zrobić Judym, aby spłacić *dług przeklęty*.

1. _____

2. _____

(1 punkt)

7. Dlaczego Judym służbę społeczną, której postanowił poświęcić swoje życie, nazywa *dlugiem przeklętym*? Odpowiedz, podając **dwie** przyczyny decyzji bohatera.

(4 punkty)

8. Które ze stwierdzeń najtrafniej charakteryzują postawę Judyma? Zaznacz **trzy** poprawne odpowiedzi.

- A Judym wybiera samotną walkę, gdyż obawia się samego siebie.
- B Z radością podejmuje trud niesienia pomocy bliźnim.
- C Zachęca Joasię do współpracy na rzecz polepszenia warunków biedoty.
- D Przeżywa wewnętrzne rozterki, dokonując trudnego wyboru.
- E Uważa, że obowiązkiem człowieka wykształconego jest niesienie pomocy potrzebującym.
- F Przykrywa swą dwulicowość poczuciem obowiązku, aby odtrącić Joasię.

(3 punkty)

9. Jak autor wyraził w 2. i 4. częściach tekstu następujące myśli?

1. (2 część) niemożliwość nazwania czegoś - _____

2. (2 część) ciągle myśleć o kimś - _____

3. (4 część) słowa wypowiedziane wstydliwie - _____

4. (4 część) z trudem oddychać - _____

(2 punkty)

10. Każdy wyróżniony wyraz zastąp synonimem.

1. Ja muszę **rozwalić** te śmierdzące nory - _____

2. Nigdy **nie myślałem** - _____

3. Muszę **wyrzec się** szczęścia - _____

4. Muszę to **oddać** - _____

(2 punkty)

11. W tekście w wielu miejscach występuje wielokropek. Jaką pełni funkcję? Oprowadź **dwie** poprawne odpowiedzi.

- A Jest znakiem ukrywania przed czytelnikiem ważnych treści;
- B skłania do refleksji;
- C zastępuje wyrazy, które musiałyby się powtórzyć;
- D akcentuje wzruszenie;

E jest błędem graficznym.

(1 punkt)

12. Z podanej pary zdań wybierz i zaznacz twierdzenie zgodne z tekstem. Jako uzasadnienie przytocz odpowiedni cytat (wybrany z 4. części tekstu).

A Joasia jest gotowa pomagać Judymowi w pełnieniu misji niesienia pomocy potrzebującym.
B Joasia pragnie powstrzymać Judyma przed założeniem rodziny.

Cytat: _____

(2 punkty)

13. Wytlumacz znaczenie wyrazu *dorobkiewicz*.

13.1. Dorobkiewicz - _____

13.2. Wyjaśnij, dlaczego Judym boi się zostać dorobkiewiczem:

(3 punkty)

14. Jaki rodzaj literacki reprezentuje utwór S. Żeromskiego, z którego pochodzi przytoczony powyżej fragment? Podaj **jedną** cechę charakterystyczną dla danego rodzaju.

Rodzaj: _____

Cecha: _____

(1 punkt)

15. Podaj **dwa** przykłady z literatury (oprócz S. Żeromskiego *Ludzie bezdomni*), ukazujące rozterki duchowe bohaterów, stojących przed trudnym wyborem: szczęście osobiste a poświęcenie się dla dobra ogółu.

BOHATER	TYTUŁ UTWORU	NAZWISKO AUTORA

(3 punkty)

16. Określ, jakie style reprezentują następujące wypowiedzi. Podkreśl w każdej z nich po 1 wyrazie albo związku wyrazowym charakterystycznym dla tego stylu.

A. *Nie gadaj, kochana...Znów to koszmarnie borowanie! Po co ludziskom w ogóle rosą zęby, skoro czeka ich taki horror!*

Styl _____

B. *Wypracowania szkolne realizują zarówno cel komunikacyjny między nauczycielem a uczniem, jak też pełnią funkcje: ekspresywną, impresywną, poznawczą.*

Styl _____

- C. *Przemijanie czasu martwiło Misię szczególnie w maju. Maj gwałtownie wciskał się na swoje miejsce w szeregu miesięcy i eksplodował.*

Styl _____

(3 punkty)

Suma punktów za zadania 1 – 16 (maks. 33)

II CZĘŚĆ: WYPRACOWANIE

Spośród podanych tematów rozprawek i tekstów do interpretacji wybierz tylko jeden temat i wyczerpująco go rozwiń. Objętość pracy pisemnej 250–400 słów albo ok. 2 strony A4. W swej pracy możesz wykorzystać poniższe cytaty.

Tyś jest najwyższą z sił, wszystko ulega tobie, miłości! (Kazimierz Przerwa-Tetmajer)

Przyjaźń poznaje się po tym, że nic nie może jej zawieść, a prawdziwą miłość po tym, że nic nie może jej zniszczyć. (Antoine de Saint-Exupéry)

Człowiek szuka miłości, bo w głębi serca wie, że tylko miłość może uczynić go szczęśliwym. (Jan Paweł II)

Miłość nie polega na wzajemnym wpatrywaniu się w siebie, ale wspólnym patrzeniu w tym samym kierunku. (Antoine de Saint-Exupéry)

Miłość ma wpisane w siebie cierpienie. Nieuniknione chociażby przy rozstaniach. [...] Przyjaźń - nie. Miłość może istnieć i trwać nieodwzajemniona. Przyjaźń - nigdy. Miłość jest pełna pychy, egoizmu, zachłanności i niewdzięczności. Nie uznaje zasług i nie rozdaje dyplomów. Przyjaźń jest poza tym niezwykle rzadko końcem miłości. (Janusz L. Wiśniewski)

Tematy rozprawek

1. Dylematy moralne bohaterów powieści Stefana Żeromskiego „Ludzie bezdomni”.
2. *Muszę wyrzec się szczęścia. Muszę być sam jeden. Żeby obok mnie nikt nie był, nikt mię nie trzymał.* (S. Żeromski „Ludzie bezdomni”) Rozważ inne, znane ci z literatury, przykłady wyrzeczenia się szczęścia osobistego dla idei.
3. Kochać i być kochanym – to szczęście czy cierpienie? Odpowiedz na pytanie, przywołując przykłady z różnych dzieł literackich oraz własnych przemyśleń.

Teksty do interpretacji

4. Interpretacja wiersza Adama Mickiewicza *Snuć miłość*.
5. Interpretacja fragmentu powieści Alberta Camusa *Dżuma*.

Adam Mickiewicz

*Snuć miłość...*⁴

Snuć miłość, jak jedwabnik nić wnętrzem swym snuje,
 Lać ją z serca, jak źródło wodę z wnętrza leje,
 Rozwijać ją jak złotą blachę, gdy się kuje
 Z ziarna złotego, puszczać ją w głąb, jak nurtuje
 Źródło pod ziemią, — w górę wiać nią, jak wiatr wieje,
 Po ziemi ją rozsypać, jak się zboże sieje,
 Ludziom piastować, jako matka swych piastuje.

Stąd będzie naprzód moc twa, jak moc przyrodzenia,
 A potem będzie moc twa, jako moc żywiołów,
 A potem będzie moc twa, jako moc krzewienia,
 Potem jak ludzi, potem jako moc aniołów,
 A w końcu będzie jako moc Stwórcy stworzenia.

W Lozannie [1839 - 1840]

Albert Camus⁵

⁴ Wiersz został napisany podczas pobytu poety w Lozannie (1839 – 1840). Do liryków lozańskich zalicza się wiersze: *Snuć miłość*, *Nad wodą wielką i czystą*, *Gdy tu mój trup*, *Polaty się lzy*. Niektórzy wydawcy dołączają do nich również utwory: *Ach, już i w rodzicielskim domu* i *Uciec z duszą na listek*. Liryki lozańskie opublikowano dopiero po śmierci autora.

Dżuma
(fragment)

(Główny bohater powieści i podanego fragmentu Bernard Rieux jest lekarzem w dotkniętym dżumą mieście Oran. Gdy wybucha epidemia, doktor Rieux postanawia z nią walczyć i trwa w swym postanowieniu mimo beznadziejności sytuacji i pozornego bezsensu tej walki.)

Doktor wciąż spoglądał w okno. Z jednej strony szyby świeże niebo wiosenne, z drugiej słowo, które rozbrzmiewało jeszcze w pokoju: dżuma. Słowo nie zawierało tylko tego, co nauka chciała w nim zamknąć, ale długi ciąg niezwykłych obrazów, które nie zgadzały się z tym żółtym i szarym miastem, w miarę ożywionym o tej godzinie, brzęczącym raczej niż hałaśliwym, krótko mówiąc, miastem szczęśliwym, jeśli można być szczęśliwym i posepnym zarazem. Ów spokój, tak łagodny i tak obojętny, niemal bez wysiłku przekreślał stare wizerunki zarazy, Ateny zadżumione i opuszczone przez ptaki, miasta chińskie pełne konających w milczeniu, galerników marsylskich układających stosami w dołach ociekające ciała, budowę wielkiego muru w Prowansji, który miał zatrzymać wściekły wiatr dżumy, Jafę i jej ohydnych żebraków, wilgotne i gnijące łóżka przyklejone do ubitej ziemi w konstantynopolskim szpitalu, chorych wyciąganych hakami, karnawał lekarzy w maskach podczas Czarnej Dżumy, wózki z trupami w przerażonym Londynie i noc, i dni wypełnione wszędzie i zawsze niekończącym się krzykiem ludzi.

Ale to szaleństwo nie ostawało się wobec rozsądku. To prawda, że słowo „dżuma” zostało wypowiedziane, to prawda, że w tej samej chwili zaraza ciskała i obalała swe ofiary na ziemię. Ale cóż, mogła się przecież zatrzymać. Należało więc jasno rozpoznać to, co powinno być rozpoznane, wygnać wreszcie bezużyteczne cienie i przedsięwziąć odpowiednie środki. Poza tym dżuma się zatrzyma, ponieważ dżumy nie można sobie wyobrazić albo wyobraża się ją sobie fałszywie. Jeśli się zatrzyma, a to jest najbardziej prawdopodobne, wszystko pójdzie dobrze. W przeciwnym razie stanie się wiadome, co to jest dżuma i czy nie ma sposobu przygotować się wpiery, by pokonać ją później.

Doktor otworzył okno i hałas miasta wtargnął tu nagle. Z sąsiedniego warsztatu dochodził krótki i powtarzający się świst mechanicznej piły. Rieux otrząsnął się. Oto pewność: w codziennej pracy. Reszta wisi na włosku, zależy od nieznanymi ruchów, nie można zatrzymywać się nad tym. Najważniejsze to dobrze wykonywać swój zawód. (...)

⁵ **Albert Camus** (1913-1960) – francuski pisarz, dramaturg, eseista. Czołowy reprezentant egzystencjalizmu w literaturze. Uważany za jednego z najwybitniejszych intelektualistów europejskich II połowy XX w. W 1957 otrzymał literacką Nagrodę Nobla za "ogromny wkład w literaturę, ukazującą znaczenie ludzkiego sumienia". Po II wojnie światowej powstała jego powieść *Dżuma*, po raz pierwszy wydana w 1947 roku. Powieść Alberta Camusa jest utworem o charakterze uniwersalnym. Wydarzenia w Oranie odsyłają do szerszych treści. Jest to dzieło o ekspansji zła i różnych postawach ludzkich

